

Губарева І.О.

доктор економічних наук, професор,
завідувачка сектором енергетичної безпеки та енергозбереження,
Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАНУ

Губарев О.О.

кандидат економічних наук, доцент,
Харківська державна академія культури

Hubarieva Iryna

Research Center for Industrial Problems of Development of
National Academy of Sciences of Ukraine

Hubariev Alexander

Kharkov State Academy of Culture

ДІАГНОСТИКА ПРОБЛЕМ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Метою статті є діагностування проблем інклюзивного розвитку України з використанням міжнародних індексів. Виявлено стримувальні фактори та обмеження інклюзивного розвитку України, які в умовах глобальної економічної кризи є потенційними загрозами безпеці національної економіки, а саме низькі темпи економічного розвитку, низький рівень зайнятості, значне розширення суспільства за рівнем добробуту, низький середній рівень доходів домашніх господарств, значна інтенсивність парникових викидів в атмосферу, високий відсоток державного боргу у ВВП, низький рівень безпеки людей у зв'язку з військовими діями на Сході країни. Глобальна економічна криза, яка розгортається, вплине на інклюзивний розвиток України, що вимагає коригування інструментів державного регулювання, формування дієвої соціально-економічної політики, які мають бути спрямовані на збереження зайнятості, підвищення соціальної безпеки населення, а в подальшому на підвищення конкурентоспроможності національної економіки шляхом збільшення продуктивності праці та обсягів виробництва продукції з високою доданою вартістю.

Ключові слова: інклюзивний розвиток, світова економічна криза, міжнародні індекси, діагностика.

Постановка проблеми. У світовій економіці спостерігається синхронізоване уповільнення темпів економічного розвитку, що пов'язано з посиленням торговельних конфліктів між країнами, спадом у різних секторах національної економіки, особливо в промисловості, невизначеністю ситуації з пандемією коронавірусу. Глобальна економічна криза, яка розгортається, вплине на інклюзивний розвиток країн світу, що вимагає коригування інструментів державного регулювання, формування дієвої соціально-економічної політики, що дасть змогу мінімізувати ризики та загрози безпеці національній економіці, такі як рецесія економіки, збільшення розширення населення за доходами, зростання бідності, зниження зайнятості, зростання захворюваності та смертності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інклюзія (англ. "inclusion" – «включення») – це процес збільшення ступеня участі всіх громадян у соціумі через доступ до можливостей і справедливий розподіл результатів праці [1, с. 20], а інклюзивний розвиток – це економічний розвиток, у рамках якого виникають рівні можливості для всіх верств населення, справедливо розподіляються матеріальні та нематеріальні блага в суспільстві для підвищення його добробуту [2].

Фундаторами теоретичних засад інклюзивного розвитку здебільшого є закордонні вчені, зокрема Р. Аткінсон, Д. Аджемоглу, Р. Болінг, З. Дарвас, Д. Робінсон, Р. Райнер, Р. Рамос, Дж. Подест, С. Голандер, Р. Харрод, Р. Хаусманн. Дослідження особливостей інклюзивного зростання економіки як завдання політики державного регулювання й можливостей його досягнення у країнах з різним рівнем соціально-економічного розвитку нині перебуває у фокусі наукових досліджень таких міжнародних організацій, як Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Програма розвитку ООН (ПРООН), Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк, Всесвітній економічний форум (ВЕФ). Теоретико-методологічні аспекти інклюзивного розвитку України знайшли своє відображення в роботах таких науковців, як І. Бобух, А. Базилук, А. Вдовічен, Ю. Власенко, Т. Затоцька, Л. Смельяненко, К. Сапун, Л. Федулова. Однак, незважаючи на значну кількість наукових досліджень, проблемні питання оцінювання рівня та виявлення проблем інклюзивного розвитку України для обґрунтування дієвих заходів державного регулювання досліджені недостатньо.

Формулювання цілей статті. Метою статті є діагностування проблем інклюзивного розвитку України з використанням міжнародних індексів.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукових публікацій та аналітичних матеріалів свідчить про відсутність єдиного узгодженого розуміння сутності інклюзивного розвитку та підходів до його оцінювання. Перелік індексів та показників, які частіше за все використовуються у міжнародних співставленнях для оцінювання інклюзивного розвитку країн світу, подано в табл. 1.

Для загального оцінювання рівня інклюзивного розвитку країни у світовій практиці частіше за інші показники використовується Індекс інклюзивного розвитку (Inclusive Development Index), який розроблено експертами ВЕФ [2; 3].

Як зазначила А. Карімова [6], ВВП був і залишається одним із найважливіших показників виміру розвитку країни, але він має низку обмежень. Зокрема, оперування даними підрахунку ВВП не дає змоги домогтися більш точного розподілу доданої вартості; ресурсне багатство й зростання ВВП слабо пов'язані із соціальними результатами (механізм не вимірює якість товарів, послуг і результати інновацій, зникає споживчий надлишок, що важливо у вимірі зміни реальних доходів і споживання); він не може виміряти інтелектуальні інвестиції (довгострокові до слідження, створення бренду, підвищення кваліфікації тощо), вкладення у фізичні активи (машини, заводи, оргтехніка тощо); він не придатний як метрика процвітання в ситуації переходу від виробництва капіталу (грошей) до виробництва й накопичення знань (Четверта промислова революція), тому що не виявляються джерела багатства або бідності, не має функції розподілу доходів, не диференціює учасників, не дає можливості передбачити зміни, які можуть мати глибокі наслідки для суспільства.

Індекс інклюзивного розвитку (ІІР) ґрунтується на 12 індикаторах, об'єднаних у три групи (зростання й розвиток, інклюзивність, наслідування поколінь та сталість розвитку), які оцінюють рівень економічного розвитку країни краще, ніж індикатор зростання ВВП.

Індекс розраховується на основі двох типів даних, таких як кількісні дані, отримані від провідних міжнародних організацій або інших шанованих джерел; опитування керівників бізнесу, організоване ВЕФ, що включає оцінки понад 14 тисяч лідерів ділового та політичного середовища у своїх країнах. На рис. 1 представлено розподіл України та країн світу за Індексом інклюзивного розвитку у 2018 р.

Для зручності порівняння в рейтингу ІІР країни розділено на два сектори, а саме розвинуті (30 країн) та ті, що розвиваються (79 країн), серед яких є Україна. До топ-5 країн світу розвинутих економік увійшли Норвегія (6,08 бали), Ісландія (6,07), Люксембург (6,07), Швейцарія (6,05), Данія (5,81). До топ-5 країн світу, економіки яких розвиваються, увійшли Литва (4,86 бали), Угорщина (4,74), Азербайджан (4,69), Латвія (4,67), Польща (4,61). Україна (3,42 бали) посіла 78 місце зі 103 країн, а серед 79 країн, що розвиваються, – 47 місце. Інклюзивність економічного розвитку в Україні за останні 5 років знизилась на 6,8%.

У табл. 2 наведено основні проблеми інклюзивного розвитку за складовими частинами ІІР України порівняно з країнами світу.

Як видно з табл. 2, Україна суттєво відстає від розвинутих країн та більшості країн, що розвиваються, за рівнем інклюзивного розвитку, хоча Україна має у сфері інклюзивності досить високі показники, а саме загальне 17 та перше місце серед країн, що розвиваються, за показником нерівності доходів та рівня бідності. Водночас за коефіцієнтами Джині Україна посідає 73 місце серед 79 країн, що розвиваються, а за рівнем стійкості – 75 місце. Основними деструктивними чинниками інклюзивного розвитку України є бойові дії на сході країни, внутрішня й зовнішня трудова міграція, макроекономічна нестабільність, диспропорції в економіці, високий рівень корупції в державному управлінні.

Таким чином, до основних проблем інклюзивного розвитку України порівняно з країнами світу можна

Таблиця 1

Індекси та показники для оцінювання економічного розвитку країн світу

Найменування індексу	Розробник/джерело	Складники індексу
Індекс інклюзивного розвитку (Inclusive Development Index)	ВЕФ [2; 3]	До індексу входять 12 показників, що об'єднані у три складові частини, такі як зростання та розвиток (ВВП країни на душу населення, продуктивність праці, зайнятість, очікувана тривалість життя); інклюзивність (середній рівень доходів домашніх господарств, рівень бідності, коефіцієнт Джині щодо розшарування доходів в суспільстві, коефіцієнт Джині щодо розшарування суспільства за розподілом багатства); наступність поколінь і стійкість розвитку (скориговані чисті заощадження, частка державного боргу у ВВП, інтенсивність парникових викидів в атмосфері, демографічне навантаження).
Індекс стійкості суспільства (The Sustainable Society Index)	Фонд стійкого суспільства (Нідерланди) [4]	Оцінювання за такими напрямками, як благополуччя людей, екологічне благополуччя, економічне благополуччя.
Індекс процвітання країн світу (The Legatum Prosperity Index)	Інститут Legatum [5]	Комбінований показник, який вимірює досягнення країн світу щодо їх благополуччя й процвітання у таких напрямках, як економіка, підприємництво, управління, освіта, охорона здоров'я, безпека, особисті свободи, соціальний капітал.

віднести низький рівень зайнятості; значне розшарування суспільства за рівнем добробуту; низький середній рівень доходів домашніх господарств; значна інтенсивність парникових викидів в атмосферу; високий відсоток державного боргу у ВВП.

Для оцінювання інклюзивного розвитку країни пропонується використовувати Індекс стійкості су-

спільства (Sustainable Society Index) [4], який розраховується некомерційною організацією Фонд стійкого суспільства (Нідерланди). Індекс оцінює рівень стійкості 154 країни світу за такими напрямками, як благополуччя людей, екологічне благополуччя, економічне благополуччя. Стійкий розвиток розглядається як збалансований розвиток за принципами економіки замкнутого

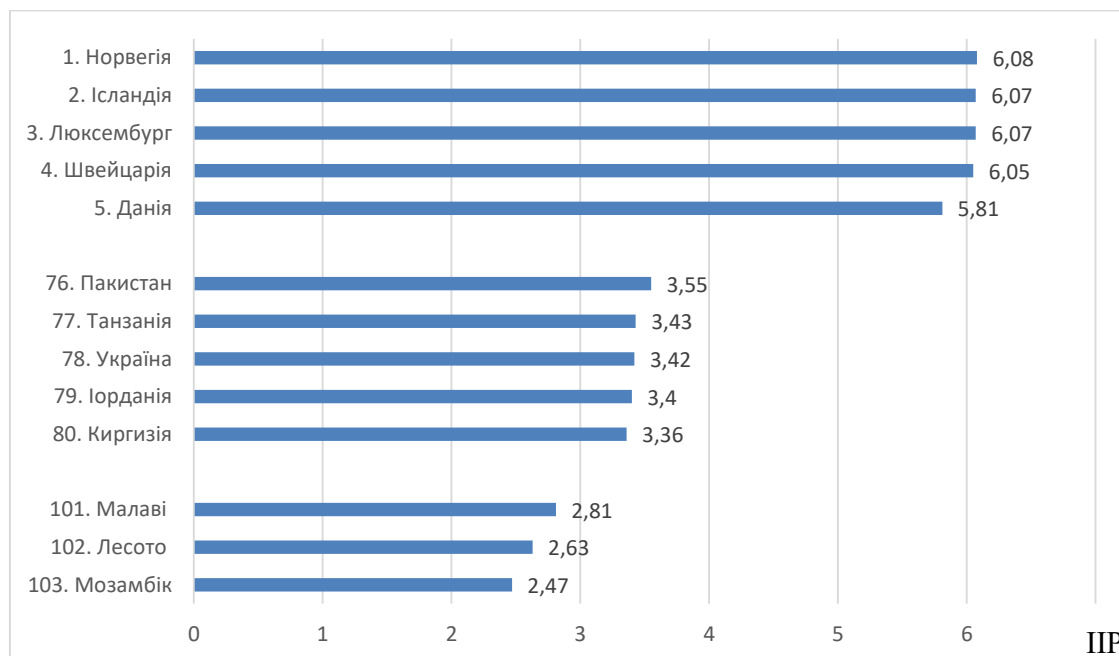

Рис. 1. Розподіл України та країн світу за Індексом інклюзивного розвитку у 2018 р.

Джерело: складено за даними джерела [3]

Таблиця 2

Основні проблеми України за складовими частинами Індeksu інклюзивного розвитку за 2018 р.

Показник	Україна	Значення країн-лідерів			
		розвинуті		ті, що розвиваються	
Індекс інклюзивного розвитку	3,42	Норвегія	6,08	Литва	4,86
<i>Зростання та розвиток</i>					
ВВП країни на душу населення, дол. США	2 906	Люксембург	111 001	Литва	15 873
Продуктивність праці, дол. США	15 845	Люксембург	206 734	Литва	60 198
Очікувана тривалість життя, роки	64,1	Японія	74,9	Хорватія	69,4
Зайнятість, %	53,9	Ісландія	71,1	Мадагаскар	84,6
<i>Інклюзивність</i>					
Коефіцієнт Джині щодо розшарування суспільства за доходами, від 0 до 100	26,3	Ісландія	24,4	Україна	26,3
Рівень бідності, %	0,5	Данія	5,5	Польща; Росія	0,3; 0,3
Коефіцієнт Джині щодо розшарування суспільства за рівнем добробуту, від 0 до 100	90,1	Словаччина	46,3	Угорщина	45,3
Медіанний дохід домогосподарств, дол. США за день	10,2	Норвегія	63,8	Латвія	25,2
<i>Наслідкування поколінь та сталість розвитку</i>					
Скориговані чисті заощадження, % від ВВП	1,0	Сінгапур	35,7	Непал	40,4
Інтенсивність парникового забруднення на одиницю ВВП, кг/дол. США	347,0	Ірландія	19,5	Чад	3,2
Державний борг, % від ВВП	81,2	Корея	38,6	Росія	17,0
Коефіцієнт демографічного навантаження, %	45,8	Швейцарія	49,4	Молдова	35,2

Джерело: складено за даними джерела [3]

циклу, такими як обмеження енерго- й матеріалоємності, заміщення невідновлюваних ресурсів відновлюваними, відновлення потрібних компонентів з перероблених відходів, рециркуляція відходів, багаторазове використання продукції. Компоненти Індексу стійкого суспільства наведені в табл. 3.

У табл. 4. наведено розподіл України та країн світу за складниками Індексу стійкого суспільства.

Як видно з табл. 4, Україна значно відстає від країн світу за рівнем економічного благополуччя, причому спостерігається суттєве зниження рейтингу за цим показником (із 44 позиції у 2006 р. до 130 у 2016 р.).

Індекс процвітання країн світу (The Legatum Prosperity Index), який презентує Інститут Legatum [5], – це комбінований показник, який вимірює досягнення країн світу щодо їх благополуччя і процвітання. Процвітання – це більше, ніж накопичення матеріальних благ, це також радість повсякденному життю й перспектива ще кращого життя в майбутньому. Індекс складається на основі 89 показників, об'єднаних у восьми категоріях, які відображають

різні аспекти життя суспільства й параметри суспільного добробуту. Отже, ними є економіка, підприємництво, управління, освіта, охорона здоров'я, безпека, особисті свободи, соціальний капітал (табл. 5). Рейтинг кожної країни визначається шляхом обчислення середньозваженого значення індикаторів процвітання. Показники базуються на статистичному аналізі, соціологічних дослідженнях та експертних оцінках учасників опитування.

У 2019 р. перше місце в рейтингу процвітання країн світу посіла Данія, у першу п'ятірку увійшли також Норвегія, Швейцарія, Швеція, Фінляндія. Замикають рейтинг африканські країни, а саме Південний Судан, Ємен, ЦАР. Україна у 2019 р. посіла 96 місце серед 167 країн світу. Порівняно з минулим роком Україна піднялась на три позиції (з 99 місця). Найвищу оцінку Україна отримала за освіту (37 місце) й умови життя (69), найнижчу – в категорії «соціальний капітал» (міжособистісна довіра, довіра до інституцій) (148) та за рівнем особистої безпеки (145) й довкілля (127) (табл. 6).

Таблиця 3

Субіндекси та складники Індексу стійкості суспільства

Індекс	Складник	Категорія	Індикатори
Індекс стійкості суспільства	Благополуччя людей	Основні потреби	Достатність їжі, достатність води, безпечна санітарія.
		Особистий розвиток і здоров'я	Освіта, здорове життя, гендерна рівність.
		Збалансоване суспільство	Розподіл доходів, зростання населення, якість управління.
	Екологічне благополуччя	Природне середовище	Біорізноманіття, відновлювані водні ресурси, споживання.
		Клімат, енергія	Використання енергії, економія енергії, поновлювана енергія, парникові гази.
	Економічне благополуччя	Перехід на нову якість	Органічне землеробство, справжня економія.
Економіка		ВВП, зайнятість, державний борг.	

Джерело: складено за даними джерела [4]

Таблиця 4

Розподіл України та країн світу за складниками Індексу стійкого суспільства у 2016 р.

Складники індексу стійкого суспільства	Топ-5 країн-лідерів	Україна та країни, близькі в рейтингу	Топ-5 країн-аутсайдерів
Благополуччя людей	1. Фінляндія; 2. Німеччина; 3. Нідерланди; 4. Ісландія; 5. Норвегія	34. Білорусь; 35. Нова Зеландія; 36. Україна ; 37. Іспанія; 38. Чорногорія	150. Гвінея-Бісау; 151. Нігер; 152. Конго; 153. Центральна Африканська Республіка; 154. Чад
Екологічне благополуччя	1. Бурунді; 2. Того; 3. Лесото; 4. Центральна Африканська Республіка; 5. Уганда	83. Словаччина; 84. М'янма; 85. Україна ; 86. Тайланд; 87. Маврикій	149. Естонія; 150. Оман; 151. Саудівська Аравія; 152. ОАЕ; 153. Туркменістан; 154. Катар
Економічне благополуччя	1. Норвегія; 2. Швейцарія; 3. Естонія; 4. Швеція; 5. Чехія	128. Центральна Африканська Республіка; 129. Мадагаскар; 130. Україна ; 131. Ангола; 132. Гайана	149. Того; 150. Ірак; 151. Конго; 152. Йомен; 153. Мозамбік; 154. Мавританія

Джерело: складено за даними джерела [4]

Субіндекси та складники Індексу процвітання країн світу

Індекс	Субіндекс	Категорія
Індекс процвітання країн світу	Безпека й охорона	Визначає ступінь, якою конфлікт, терор та злочинність дестабілізують безпеку людей як негайно, так і в результаті тривалого впливу.
	Особиста свобода	Вимірює ефективність і прогрес націй у забезпеченні свободи особистості та заохочення соціальної толерантності.
	Управління	Вимірює ступінь державного регулювання, а саме ефективність уряду, свободу від корупції.
	Соціальний капітал	Вимірює міцність особистих і соціальних відносин, соціальних норм та громадянської участі в країні.
	Інвестиційне середовище	Визначає ступінь захищеності й доступності інвестицій.
	Умови для бізнесу	Оцінює бізнес-середовище, те, наскільки нормативні акти дають змогу бізнесу починатися, конкурувати та розширюватися.
	Доступ до ринку та інфраструктура	Вимірює якість інфраструктури, доступ на ринок товарів та послуг.
	Якість економіки	Вимірює те, наскільки економіка держави готова до стабільного генерування багатства за повного залучення своєї робочої сили.
	Умови життя	Вимірює ступінь якості життя, включаючи матеріальні ресурси, житлові, можливість отримання основних послуг.
	Здоров'я	Оцінює рівень здоров'я, доступ до необхідних послуг для підтримки здоров'я, інфраструктуру охорони здоров'я та профілактичні заходи, захворювання й фактори ризику, смертність.
	Освіта	Оцінює доступність освіти, якість освіти на чотирьох ланках (дошкільне, початкове, середнє, вище), навички дорослого населення.
	Природне середовище	Вимірює аспекти фізичного середовища, які мають безпосередній вплив на людей у їх повсякденному житті, та зміни, які можуть вплинути на процвітання наступних поколінь.

Джерело: складено за даними джерела [5]

Таблиця 6

Основні недоліки інклюзивного розвитку України за складниками Індексу процвітання країн світу у 2019 р.

Показник	Місце України	Країна-лідер
Індекс процвітання країн світу	96	Данія
Безпека й охорона	145	Швейцарія
Особиста свобода	85	Норвегія
Управління	81	Норвегія
Соціальний капітал	148	Норвегія
Інвестиційне середовище	113	Сінгапур
Умови для бізнесу	71	Гонконг
Доступ до ринку та інфраструктура	87	Сінгапур
Якість економіки	99	Сінгапур
Умови життя	69	Данія
Здоров'я	114	Сінгапур
Освіта	37	Сінгапур
Природне середовище	127	Швеція

Джерело: складено за даними джерела [5]

Як видно з табл. 6, найбільше відставання України від провідних країн світу спостерігається в таких сферах, як соціальний капітал, безпека й охорона, природне середовище, здоров'я, інвестиційне середовище.

Висновки. Як показало проведене дослідження, ключовими проблемами інклюзивного розвитку України є низькі темпи економічного розвитку; низький рівень зайнятості; значне розшарування суспільства за рівнем добробуту; низький середній рівень доходів домашніх господарств; значна інтенсивність парникових викидів в атмосферу; високий відсоток державного боргу у ВВП; низький рівень безпеки

людей у зв'язку з військовими діями на Сході країни. Виявлені проблеми є стримувальними факторами інклюзивного розвитку України, але в умовах глобальної економічної кризи вони є потенційними загрозами безпеці національній економіці, що підтверджується прогнозом наслідків економічної кризи для України, який презентував Український інститут майбутнього [6]. Він передбачає падіння експорту на 16% (-10 млрд. дол.), зростання дефіциту торговельного балансу до 13 млрд. дол., зниження курсу гривні до 35–37 грн./дол., зниження кредитного рейтингу до «переддефолтного», зростання вартості запозичень на

зовнішніх ринках з 5% до 8% у валюті, падіння гривневого ВВП на 8–9%, а доларового – на 20–30 млрд., падіння заробітної плати в доларах на 15–20%, втрата роботи до 500 тис. людей, повернення 300 тис. трудових мігрантів. Щоби встояти під час кризи та забезпечити якісне інклюзивне зростання економіки України в майбутньому, потрібно перш за все зберегти зайнятність населення, підтримати малий та середній бізнес шляхом запровадження податкових та адміністратив-

них пільг, сформувані передумови для подальшого розвитку в межах податкової, бюджетної, монетарної та митної політики. Стратегічним напрямом інклюзивного розвитку України має стати підвищення конкурентоспроможності національної економіки шляхом збільшення продуктивності праці та обсягів виробництва продукції з високою доданою вартістю, забезпечення зайнятості, підвищення соціальної та екологічної безпеки країни.

Список літератури:

1. Базилук А., Жулін О. Інклюзивне зростання як основа соціально-економічного розвитку. *Економіка та управління на транспорті*. 2015. № 1. С. 19–29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eut_2015_1_5 (дата звернення: 26.02.2020)
2. The Global Competitiveness Report 2017–2018. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018> (дата звернення: 01.03.2020).
3. The Inclusive Development Index 2018 Summary and Data Highlights. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2018.pdf (дата звернення: 01.03.2020).
4. Sustainable Society Index – your compass to sustainability. URL: <http://www.ssfindex.com/data-all-countries> (дата звернення: 04.03.2020).
5. The Legatum Prosperity Index 2019. URL: <http://www.prosperity.com/#!/ranking> (дата звернення: 06.03.2020).
6. Каримова А. Інклюзивний девелопмент: концепція сдвига. URL: www.imemo.ru/files/File/magazines/rossia_i_novay/2018_02/15_Karimova.pdf (дата звернення: 10.03.2020).
7. Економічний прогноз на 2020 р. / Український інститут майбутнього. URL: <https://www.uifuture.org/publications/forecasts/25243-prognoz/2020/vyklyky/i/mozlyvosti> (дата звернення: 10.03.2020).

References:

1. Bazy'lyuk A., Zhulin O. (2015) Inklyuzu'vne zrostannya yak osnova social'no-ekonomichnogo rozvy'tku [Inclusive growth as the basis of socio-economic development]. *Ekonomika ta upravlinnya na transporti [Economics and management in transport]*, no. 1. pp. 19–29. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eut_2015_1_5 (accessed: 26.02.2020).
2. The Global Competitiveness Report 2017–2018. Available at: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018> (accessed: 01.03.2020).
3. The Inclusive Development Index 2018 Summary and Data Highlights. Available at: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2018.pdf (accessed: 01.03.2020).
4. Sustainable Society Index – your compass to sustainability. Available at: <http://www.ssfindex.com/data-all-countries> (accessed: 04.03.2020).
5. The Legatum Prosperity Index 2019. Available at: <http://www.prosperity.com/#!/ranking> (accessed: 06.03.2020).
6. Karimova A. (2018) Inklyuzivnyj development: koncepciya sdviga [Inclusive Development: The Shift Concept]. Available at: www.imemo.ru/files/File/magazines/rossia_i_novay/2018_02/15_Karimova.pdf (accessed: 10.03.2020).
7. Ekonomichny'j prognoz na 2020 r. [Economic forecast for 2020] / Ukrayins'ky'j insty'tut majbutn'ogo. [Ukrainian Institute of the Future]. Available at: <https://www.uifuture.org/publications/forecasts/25243-prognoz/2020/vyklyky/i/mozlyvosti> (accessed: 10.03.2020).

ДИАГНОСТИКА ПРОБЛЕМ ИНКЛЮЗИВНОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ

Целью статьи является диагностирование проблем инклюзивного развития Украины с использованием международных индексов. Выявлены сдерживающие факторы и ограничения инклюзивного развития Украины, которые в условиях глобального экономического кризиса являются потенциальными угрозами безопасности национальной экономики, а именно низкие темпы экономического развития, низкий уровень занятости, значительное расслоение общества по уровню благосостояния, низкий средний уровень доходов домашних хозяйств, значительная интенсивность парниковых выбросов в атмосферу, высокий процент государственного долга в ВВП, низкий уровень безопасности людей в связи с военными действиями на Востоке страны. Глобальный экономический кризис, который разворачивается, повлияет на инклюзивное развитие Украины, что требует корректировки инструментов государственного регулирования, формирования действенной социально-экономической политики, которые должны быть направлены на сохранение занятости, повышение социальной безопасности населения, а в дальнейшем на повышение конкурентоспособности национальной экономики путем увеличения производительности труда и объемов производства продукции с высокой добавленной стоимостью.

Ключевые слова: инклюзивное развитие, мировой экономический кризис, международные индексы, диагностика.

DIAGNOSIS OF PROBLEMS OF INCLUSIVE DEVELOPMENT OF UKRAINE

The world economy is experiencing a synchronous slowdown in economic development, which is compounded by intensified trade conflicts between countries, recession in various sectors of the national economy, especially in industry and uncertainty about the situation with the coronary pandemic. The purpose of the article is to diagnose problems of inclusive development of Ukraine using international indices. The analysis of scientific publications and analytical materials indicates that there is a lack of a coherent understanding and approaches to assessing the inclusive development of the countries of the world. It is suggested to use the following international indices and ratings to diagnose inclusive development problems in Ukraine: Inclusive Development Index developed by WEF experts, Sustainable Society Index, calculated by a non-profit organization Sustainable Society Fund (Netherlands) and the Legatum Prosperity Index, presented by the Legatum Institute. The analysis showed that Ukraine is far behind the leading countries in the world in terms of inclusive development. Restraining factors and restrictions of inclusive development of Ukraine, which in the conditions of the global economic crisis are identified potential threats to the security of the national economy: low rates of economic development, low employment, significant stratification of society in terms of wealth, low average income of households, significant intensities atmosphere, high percentage of public debt in GDP, low level of security of people in connection with military destine in the East of the country. The global economic crisis that is unfolding will affect the inclusive development of Ukraine, which requires adjusting the instruments of state regulation, forming an effective socio-economic policy, which should be aimed at preserving employment, improving social security of the population, and further on improving the competitiveness of the national economy by increase in labor productivity and production volumes of products with high added value. Diagnosis of problems, assessment of opportunities and prospects of inclusive development of Ukraine is the basis for substantiation of effective measures of state regulation.

Key words: *inclusive development, world economic crisis, international indices, diagnostics.*